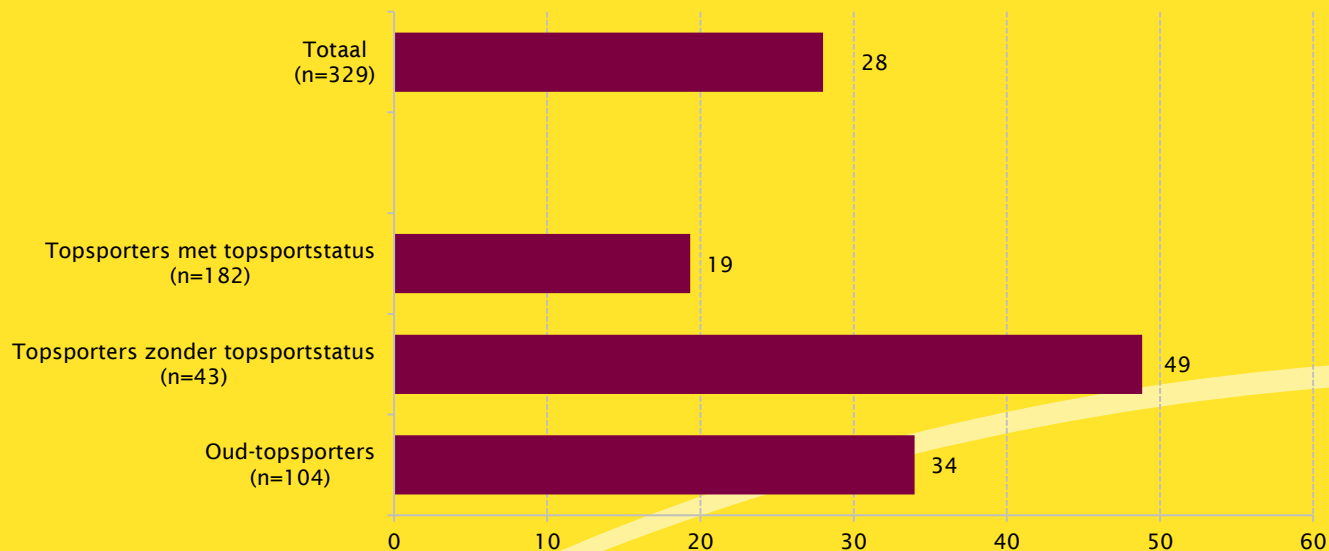

Topsporters over integriteit in de Nederlandse topsport

Factsheet 2020/8

Marit Dopheide, Agnes Elling & Lisanne Balk

Figuur 1 (Oud-)topsporters die te maken hebben gehad met of getuige zijn geweest van een onveilig of oneerlijk topsportklimaat gedurende hun topsportcarrière (in procenten, 2019)

Bron: Onderzoek naar het antidopingbeleid in de Nederlandse topsport, najaar 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Inleiding

Het beoefenen van topsport in een veilige omgeving zou vanzelfsprekend moeten zijn. Toch brengt topsport, mede door groter wordende (financiële) belangen, integriteitsrisico's met zich mee. Het gaat hierbij om afwijkingen van de regels, waarden en normen in de sport door doping, matchfixing, seksuele intimidatie en discriminatie (NOC*NSF, 2019). Om een beeld te krijgen van deze integriteitsgevoelige thema's in de Nederlandse topsport, is als onderdeel van het onderzoek naar het Nederlandse antidopingbeleid een aantal integriteitsstellingen opgenomen in een online vragenlijst (Dopheide e.a., 2020). De belangrijkste resultaten hiervan zijn beschreven in deze factsheet. Zowel topsporters met een topsportstatus van NOC*NSF (A, HP, selectie) als voormalig topsportstatushouders (topsporters zonder status en oud-topsporters) hebben deelgenomen aan dit onderzoek.

Ervaren veiligheid topsportklimaat

Nagenoeg alle topsporters (met en zonder topsportstatus) voelen zich veilig in de omgeving waarin zij topsport bedrijven (97%). Tegelijkertijd heeft in totaal ruim een kwart (28%) van de (oud-)topsporters wel eens te maken gehad met, of is getuige geweest van een onveilig of oneerlijk topsportklimaat tijdens de topsportcarrière (figuur 1). Dit percentage ligt hoger bij topsporters zonder status (49%) en oud-topsporters (34%). Onder huidige topsporters benoemt ongeveer een op de vijf olympische topsporters (22%) en ruim een op de tien paralympische en niet-olympische topsporters (13%, niet in figuur) dat ze te maken hebben gehad met een oneerlijk/onveilig topsportklimaat.

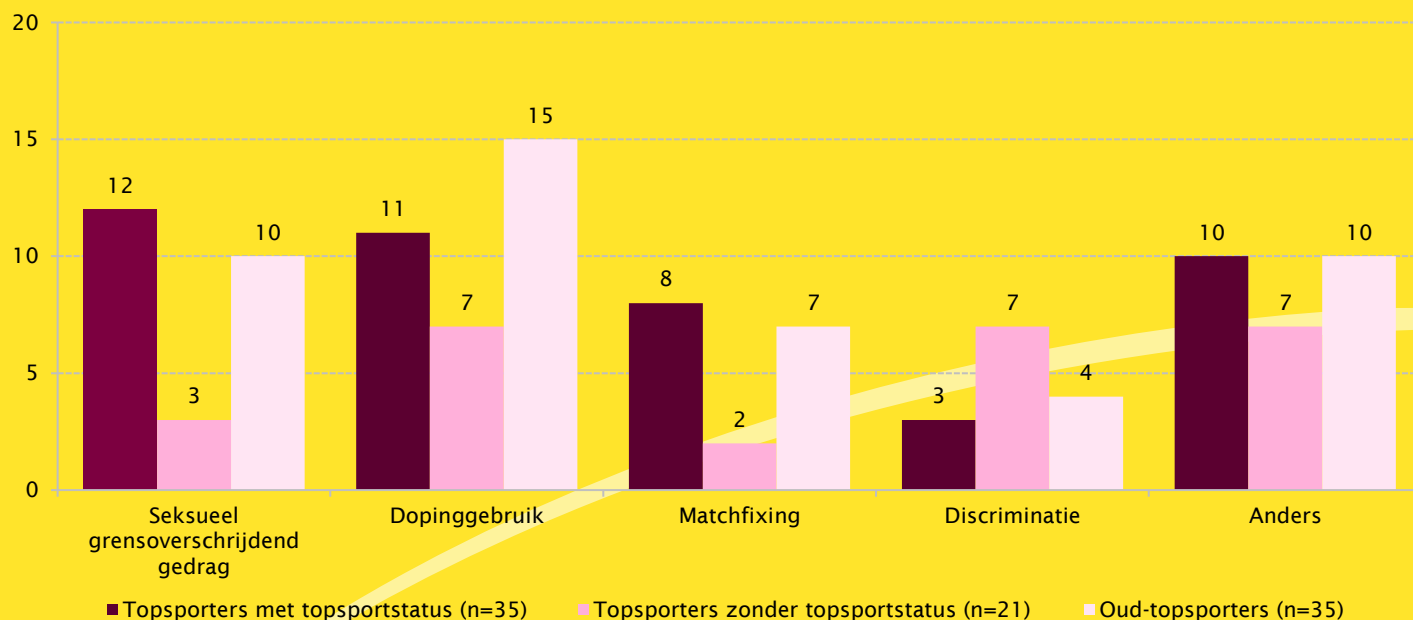
De ervaringen die de (oud-)topsporters hebben gehad met een onveilig en/of oneerlijk topsportklimaat zijn uiteenlopend. De topsporters met status benoemden het vaakst seksueel grensoverschrijdend gedrag en/of dopinggebruik (figuur 2). Vrijwel alle gerapporteerde ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn gedaan door vrouwelijke topsporters. Onder oud-topsporters werd dopinggebruik het vaakst genoemd, vooral door mannen. Naast de bevroegde thema's rapporteerde een aantal (oud-)topsporters nog andere ervaringen, waarbij machtsmisbruik/mentale intimidatie het vaakst werd genoemd (n=6), gevolgd door vals spel en een niet objectieve selectie. (Oud-)topsporters werden tevens gevraagd hun gerapporteerde ervaringen toe te lichten.

“Bewust verliezen vanwege politieke banden tussen landen en/of verliezen om zo een dopingcontrole te ontwijken.” (topsporter met status)

“Seksueel grensoverschrijdend gedrag door coaches en andere stafleden. Tegenwoordig wat minder door de begeleiding maar wel door sporters onderling. Een schandaal rondom een kampioen is onlangs, ten koste van een jonge sporter, in de doofpot gestopt. Ik ben nu niet meer direct betrokken bij de sport maar vind het absoluut niet kunnen dat er niet ingegrepen wordt.” (oud-topsporter)

“Matchfixing door de internationale bond. Ze vertelden ons dat we zouden winnen vandaag. Binnen 3 minuten 2 rode kaarten bij de tegenstander.” (topsporter zonder status)

Figuur 2 Aantal (oud-)topsporters dat te maken heeft gehad met of getuige is geweest van een onveilig/oneerlijk topsportklimaat naar type ervaring (in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, 2019)

Bron: Onderzoek naar het antidopingbeleid in de Nederlandse topsport, najaar 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Naast de ervaringen met een oneerlijk/onveilig topsportklimaat, kregen de (oud-)topsporters de vraag voorgelegd in hoeverre zij doping, seksueel overschrijdend gedrag, discriminatie en matchfixing als serieuze problemen zien in hun sport.

Doping

Van alle (oud-)topsporters ziet 14 procent doping als een serieus probleem in zijn/haar sport. Hierbij zijn geen grote verschillen zichtbaar tussen de drie doelgroepen. Wel benoemen mannelijke statussporters (22%) doping vaker als een serieus probleem dan vrouwen (10%). Daarentegen zijn zes op de tien (oud-)topsporters van mening dat doping geen serieus probleem vormt in zijn/haar sport.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Eén op de tien (oud-)topsporters – vrouwen (14%) vaker dan mannen (6%) – onderschrijft dat seksueel grensoverschrijdend gedrag een serieus probleem is in zijn/haar sport. Driekwart van de (oud-)topsporters reageert daarentegen ontkennend op de stelling.

Discriminatie

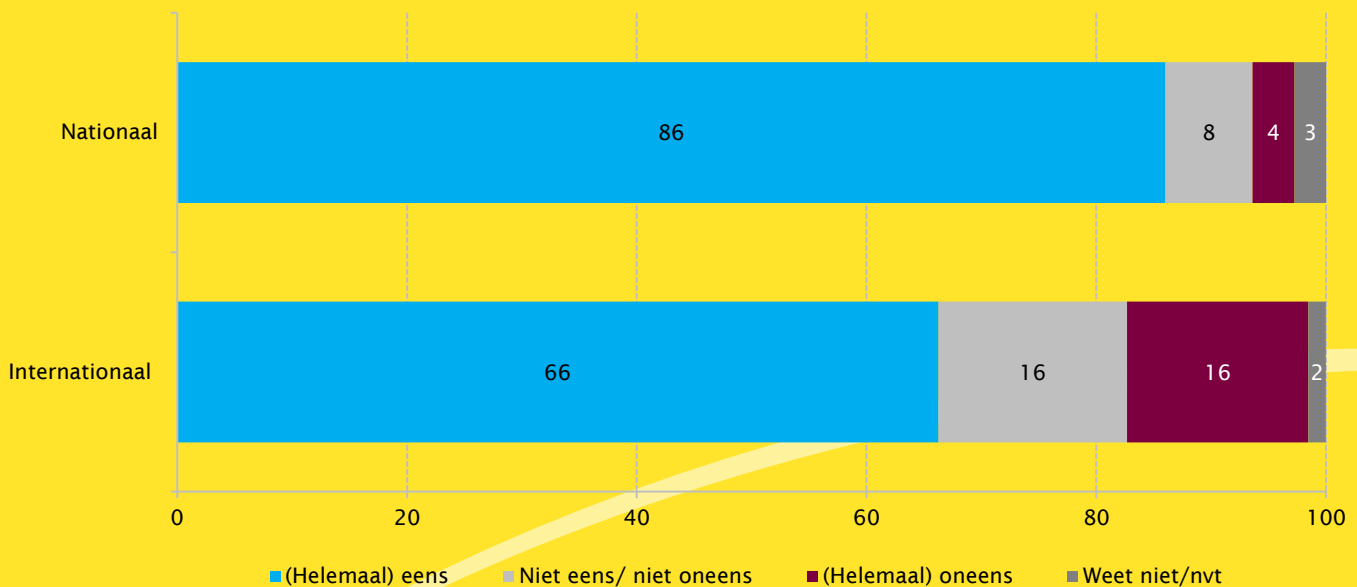
Discriminatie wordt volgens bijna één op de tien (oud-)topsporters (8%) als een serieus probleem ervaren, vooral door topsporters zonder status (14%) en oud-topsporters (10%), vergeleken met statussporters (5%).

Respondenten die discriminatie als probleem zagen, werden tevens gevraagd naar specifieke gronden van discriminatie, waarbij discriminatie op grond van geslacht/genderidentiteit (n=10), handicap of chronische ziekte (n=9), etnische achtergrond (n=8), seksuele voorkeur (n=6), geloofsovertuiging (n=4) en/of leeftijd (n=4) zijn genoemd. In hoeverre sociale minderheden – die vaker (potentieel) mikpunt van discriminatie zijn – ook vaker hebben aangegeven dat discriminatie een serieus probleem is, kan op basis van de data niet worden vastgesteld.

Matchfixing

Matchfixing werd gedefinieerd als een manipulatie van sportresultaten door op oneigenlijke manieren het verloop/uitkomst te bepalen, met als doel een voordeel voor zichzelf of voor anderen te bereiken. Volgens 6 procent van de (oud-)topsporters is dit een serieus probleem in de sport die zij beoefen(d)en. Tussen de verschillende doelgroepen zijn hierbij geen grote verschillen zichtbaar. Driekwart van de (oud-)topsporters geeft aan matchfixing niet als een serieus probleem te zien in zijn/haar sport.

Figuur 3 Stelling: Ik heb er vertrouwen in dat wedstrijden op nationaal/internationaal niveau eerlijk verlopen, volgens (oud-) topsporters (in procenten, n=329, 2019)

Bron: Onderzoek naar het antidopingbeleid in de Nederlandse topsport, najaar 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Eerlijkheid competitie

Naast de verschillende integriteitsthema’s is de (oud-) topsporters gevraagd in hoeverre zij vertrouwen hebben in een eerlijk verloop van de nationale en internationale competitie (figuur 3). Negen op de tien (oud-)topsporters is van mening dat de wedstrijden op nationaal niveau eerlijk verlopen/verliepen. Bij internationale wedstrijden heeft echter slechts twee derde vertrouwen in een eerlijk verloop. Topsporters met een internationale top 3- notering zijn hierover het meest sceptisch: 63 procent heeft vertrouwen in een eerlijk verloop tegenover 81 procent van de topsporters buiten de top 3.

Conclusies en aanbevelingen

Hoewel nagenoeg alle (oud-)topsporters zich veilig voelen in de omgeving waarin zij topsport bedrijven, heeft ruim een kwart te maken gehad met of is getuige geweest van een onveilige/oneerlijke topsportomgeving. De ervaringen met integriteitstekwesties blijken uiteenlopend van aard, waarbij doping en seksueel grensoverschrijdend gedrag het vaakst worden gerapporteerd. Doping wordt door de (oud-)topsporters het vaakst gezien als een serieus probleem in hun sport. Vooral binnen internationaal wedstrijdverband hebben topsporters minder vertrouwen in een eerlijk verloop. Hoewel niet specifiek bevroegd, werden ook ervaringen met machtsmisbruik/mentale intimidatie relatief vaak expliciet benoemd.

De resultaten van dit beknopte, explorerende onderzoek laten zien dat het thema integriteit als geheel en de diverse deelaspecten daaronder aandacht vragen in het Nederlandse topsportbeleid en -onderzoek. Naast regelmatig onderzoek naar dopingprevalentie is er nog betrekkelijk weinig aandacht voor andere vormen van grensoverschrijdend gedrag, zoals seksuele intimidatie, discriminatie, mentale intimidatie en matchfixing. Naast onderzoek naar de prevalentie van grensoverschrijdend gedrag is verdiepend onderzoek wenselijk om integriteitrisico’s en eventuele ‘risicovolle’ sporten en sporters nader in kaart te brengen, en hierop specifiek preventief en sanctionerend beleid te ontwikkelen. Dit om zowel de topsporter als het vertrouwen en de geloofwaardigheid van de sport te beschermen.

Bronnen

Dopheide, M., Elling, A. & Balk, L. (2020). *Antidopingbeleid in de Nederlandse topsport*. Utrecht: Mulier Instituut.

NOC*NSF (2019). *Veilige sport*. Geraadpleegd van www.nocnsf.nl/sport-en-integriteit